

Gemeentearchief Wageningen

Inventaris van het Archief van de
Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB,
v/h Nederlandse Protestantenbond,
afdeling Wageningen

1907, 1940 - 2007

Archiefnummer 162

Gemeentearchief Wageningen

2011

Inleiding

De NPB landelijk

De Nederlandse Protestantenbond werd in 1870 in Utrecht opgericht, uit onvrede over het dogmatische klimaat binnen de Hervormde Kerk. De ambitie was meer evangelische vrijheid binnen de protestantse kerkgenootschappen. Tijdens een bijeenkomst van deze 'moderneren' op 11 oktober in 1870 te Utrecht komt het voorlopig bestuur van de vereniging tot de volgende omschrijving: 'de bond streeft naar het opheffen van wettelijke bepalingen, misbruiken en vooroordelen, die de evangelische vrijheid beperken; en: de vrije openbaring van het individueel geloofsbewustzijn in de protestantse kerken handhaven en aanmoedigen'¹. Met andere woorden: men was (en is nog altijd) op zoek naar een meer eigentijdse, individuele geloofsbeleving. De NPB omschrijft zichzelf tegenwoordig als een 'religieuze vereniging van ondogmatisch denkende religieuzen van diverse pluimage, die zich kenmerkt door openheid voor verschillende vormen van religieus beleven, binnen of buiten de kerken'². Dit uit zich in activiteiten binnen de kerken als: oprichting van jongerenkerken, zondagsscholen en uitgave van geschriften. En activiteiten daarbuiten, zoals meetings en debatavonden en het stichten van volksbibliotheken.

NPB Wageningen

In verschillende steden worden al spoedig lokale afdelingen opgericht. Zo ook in Wageningen. Per 11 oktober 1878 is de NPB afdeling Wageningen een feit. Waar de leden in de beginperiode samenkomen, is niet duidelijk. Maar nadat de Doopsgezinde Gemeente – een kerk met een even vrijzinnig karakter, en die dus grote raakvlakken vertoont met de NPB – in 1901 een eigen kerk aan de Walstraat heeft laten optrekken, krijgt de vereniging daar onderdak voor haar diensten en samenkomsten. Op 10 mei 1940 komt aan deze situatie voorlopig een eind. Granaten van het Nederlandse leger beschadigen het gebouw onherstelbaar. Tijdens het bombardement wordt helaas ook het archief van de NPB getroffen.

Nieuwe locatie

Aangezien de kerk van de Doopsgezinde Gemeente in de oorlog onherstelbaar beschadigd raakte, moest men uitkijken naar een alternatieve plaats om bijeen te komen. Zo werd op 3 juni 1945 een eerste gezamenlijke dienst van de NPB en Doopsgezinden in Wageningen gehouden in Microbiologie. Een gebouw van de Landbouwhogeschool, gevestigd aan de Hesselink van Suchtelenweg.

Het zou nog tot 1951 duren voor de vrijzinnigen elkaar weer konden treffen in een eigen onderkomen. Aan de Arboretumlaan, op de hoek met de August Faliseweg, verrees een nieuwe kerk, die op 29 april 1951 in gebruik werd genomen. Een sober gebouw in Delftse School Architectuur, van de hand van wederopbouw-architecten W.J. Gerritsen en C.J. Cramer uit Arnhem. Hier worden tot op de dag van vandaag diensten georganiseerd door beide vrijzinnige genootschappen.

---

¹ Bron: 'Nederlandse Protestantenbond, 1870-1970', A.A. Hoytink; uitgave ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Nederlandse Protestantenbond

² Bron: 'www.vrijzinnigen.nl', de website van de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB Landelijk.

Archief

In maart 2008 is het archief aan het Gemeentearchief Wageningen in bewaring gegeven door de voorzitter van de NPB-afdeling, mevrouw S. Bouwes Bavinck - Van der Wal. Het heeft een totale omvang van 1,5 m. Het archief is geordend en in goede materiële staat overgedragen. De notulen en correspondentie waren hoofdzakelijk in ordners geborgen; deze en andere stukken zijn omgepakt in dossiermappen en omslagen.

In het notitieboek van voorzitter H.G. Kronenberg³ (inv.nr. 36) wordt melding gemaakt van de verwoesting van het archief door het bombardement op 10 mei 1940: 'op de zolder van de Doopsgezinde Kerk staat een kist met een stuk NPB-archief. In de notulen van de eerste vergadering na de oorlog (op 2 augustus 1945, zie inv.nr. 1), staat dat het hele archief verloren is gegaan'. De enige verwijzing naar een vooroorlogs archiefstuk is een copie uit 1935 betreffende de erkenning van de NPB Wageningen als rechtspersoon per 15 juni 1907 (zie inv.nr. 30).

---

³ Voorzitter van de afdeling van 1955 tot en met 1961.

Inventaris

ALGEMEEN

- 1-6. Notulen van de bestuurvergaderingen, 1945-2000.
2 delen en 4 omslagen
1. 2 aug. 1945 – 25 jan. 1951 (1 deel)
  2. 26 juni 1951 – 20 mrt. 1953 (1 deel)
  3. 11 juni 1953 – 14 okt. 1963
  4. 10 nov. 1963 – 12 mei 1970
  5. 18 jan. 1971 – 21 jan. 1991
  6. 25 jan. 1990 – 23 feb. 2000
- 7-9. Notulen van de jaarlijkse ledenvergaderingen, 1946 – 2000.
1 deel en 2 omslagen
N.B. Inv.nrs. 8 en 9 bevatten ook stukken betreffende jaarverslagen.
7. 11 nov. 1946 – 11 nov. 1952 (1 deel)
  8. nov. 1946 – 11 feb. 1985
  9. 27 feb. 1986 – 14 mrt. 2000
- 10-11. Notulen van de gecombineerde vergaderingen van de NPB en Doopsgezinde Gemeente, 1947-1999. 2 omslagen
10. 15 mei 1947 – 20 nov. 1984
  11. 24 jan. 1985 – 1 feb. 1999
- 12-14. Ingekomen stukken en minuten van uitgaande stukken, met losbladige meerjarige inhoudsopgaven verspreid door de omslagen, 1940 – 1992. 3 omslagen
12. 1 apr. 1940 – 7 juli 1964
  13. 24 sep. 1964 – 23 dec, 1982
  14. 17 feb. 1983 – 25 mei 1992
36. Notitieboek betreffende de NPB Wageningen, opgetekend door H.G. Kronenberg, president van de NPB van 11 nov. 1955 tot 11 nov. 1961, 1955-1963. 1 deel

BIJZONDER

Organisatie en samenwerking

30. Stukken betreffende de erkenning van de NPB Wageningen als rechtspersoon (15 juni 1907), en gewijzigde statuten (1935), 1955. 1 omslag
58. Wijziging van de statuten in 1958 en 1980, en overeenkomsten betreffende samenwerking tussen de Doopsgezinde Gemeente en de NPB Wageningen, 1946, 1969, 1979, 1983 en 1989. 1 omslag
32. Ingevulde vragenlijsten afkomstig van het hoofdbestuur van de NPB, gericht aan de lokale NPB-besturen, betreffende (het aantal) leden, godsdienstonderwijs, collecten en godsdienstoefeningen, 1945, 1953-1969. 1 omslag

- 24-25. Stukken betreffende de Stichting voor godsdienstige en maatschappelijke arbeid Zuid-West Veluwe, met losbladige meerjarige inhoudsopgaven verspreid door de omslagen, 1945-1999. 2 omslagen
- 24. 1945 – 12 nov. 1987
  - 25. 16 nov. 1987 – 19 juni 1999
15. Stukken betreffende samenwerking de NPB, Doopsgezinde Gemeente en Remonstrantse Werkgroep Wageningen e.a., 1949-1990. 1 omslag
34. Maandberichten NPB en maandagenda's met predikbeurtlijsten van de Doopsgezinde Gemeente, NPB en Remonstrantse Werkgroep te Wageningen, 1959-1967, 1977. 1 omslag
29. Stukken betreffende de Remonstrantse Werkgroep Wageningen, 1964-1986. 1 omslag
N.B. Deze werkgroep was werkzaam van 1961 tot 1 maart 1986
31. Stukken betreffende de samenwerking van de NPB met het IKOS (Interkerkelijk Overleg in Schoolzaken) met het oog op gemeenschappelijk gegeven godsdienstonderwijs op de Openbare Lagere Scholen (tegenwoordig: basisonderwijs), 1968-1985, met hiaten. 1 omslag
- 16-23. Diverse stukken betreffende de NPB alsmede de organisaties waar hij nauw mee samenwerkt (o.a. Doopsgezinde Gemeente, Raad van Kerken), waaronder statutenwijzigingen, reglementen, notulen, taakgroepen, kinderkringen, preekbeurten e.v., 1997-2007. 8 omslagen
- 16. 1997 – jan. 2001,
met inhoudsopgave voor inv.nrs 16 en 17
  - 17. 1997 – jan. 2001
  - 18. 2001 – okt. 2004,
met inhoudsopgave voor inv.nrs 18 en 19
  - 19. 2001 – okt. 2004
  - 20. okt. 2004 – april 2006,
met inhoudsopgave voor inv.nrs. 20 en 21
  - 21. okt. 2004 – april 2006
  - 22. juni 2006 – april 2007,
met inhoudsopgave voor inv.nrs. 22 en 23
  - 23. juni 2006 – apr. 2007

NPB Landelijk

27. Stukken betreffende NPB landelijk, 1955-1999. 1 omslag

Predikanten

28. Stukken betreffende het beroepen van nieuwe predikanten, 1969-1988. 1 omslag

Leden

26. Ledenlijsten, 1958-1999. 1 omslag
33. Stukken betreffende wijkavonden, waaronder ledenlijsten, 1961-1967. 1 omslag

- 37-38. Ledenlijsten, 1943/44 – 1946/47. 2 delen
- 37. 1943/44 – 1944/45
  - 38. 1945/46 – 1946/47
- N.B. Los inliggend een envelop met stukken betreffende bijdragen aan het Bouwfonds*
35. Foto's van gezamenlijke activiteiten met de Doopsgezinde Gemeente, inclusief een enkele deelnemerslijst; 1 blad met zwart-wit foto's, de overige bladen in kleur, 1970, 1976, 1985-1987, 1991. 1 omslag
- o Gezamenlijke zondagsschool, 1970. ca.
  - o Hobby-tentoonstelling, 23 maart 1985
  - o Bomendag, 7 november 1992
  - o Rondom ruimte, 6-8 juni 1986
  - o Eetclub zomer 1986
  - o Vredesweek, 20-27 september 1987 september
  - o Pinksteren 1991
  - o Zomerfeest in de tuin van de familie Dekens, mei 1976

Financiën

N.B. zie ook inv.nrs 8 en 9 voor de jaarrekeningen

39. Opbrengst der collecten, en ontvangsten en uitgaven betreffende de winterlezingen, 1930-1944. 1 deel
40. Kasboek van ontvangsten en uitgaven, met los inliggend rekeningen over betreffende jaren, 1919-1947. 1 deel
N.B. Het boekjaar loopt van 30 september tot 1 oktober.
41. Ledenregister, met daarin rubrieksmatig opgetekend de inkomsten afkomstig van deze leden aan de NPB, 1926-1943. 1 deel
N.B. het boekjaar loopt van 30 september tot 1 oktober.
42. Tabellarisch kas-, bank- en giroboek, 1 januari 1984 – 28 december 2000. 1 deel

Periodieken

- 43-45. 'Eenheid, berichten uit de afdelingen Bennekom, Ede, Lunteren, Renkum, Rhenen, Veenendaal en Wageningen van de Nederlandse Protestanten Bond', met los inliggend bijlagen, 1989-1996 Incompleet. 3 omslagen
- 43. 1989-1990
  - 44. 1991-1994
  - 45. 1995-1996
46. 'Maandberichten Doopsgezinde Gemeente en omstreken', 1990-1996. Incompleet. 1 pak
N.B. Zie ook Bibliotheek Gemeentearchief, nr. 2241-S
- 47-48. 'Tweeklank, Doopsgezinde Gemeente Wageningen e.o. en Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB afd. Wageningen', september 1996 – 2003. 2 pakken
N.B. Verschijnt 10 maal per jaar.
- 47. september 1996 – 1999
  - 48. 2000 - 2003

49. 'Winterprogramma van de Doopsgezinde Gemeente e.o. en de Nederlandse Protestantenvbond afd. Wageningen', 1981/82-1982/83, 1986/87-1991/92; later voortgezet als 'Jaarboek Doopsgezinde Gemeente Wageningen e.o en Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB afd. Wageningen', 1992/93-2002/03. 1 pak
N.B. Bij de jaargangen 1981/82-1982/83 was ook de Remonstrantse Werkgroep Wageningen opgenomen.
50. 'Jaarboek van de Nederlandse Protestantenvbond', 1947, 1950-1954, 1962-1970, 1996/97. 1 doos

Documentatie

51. 'Oase van God zijn; Gedenkboek van de Doopsgezinde Gemeente Wageningen en Omstreken, 1896-1996', F. Smit, 1996. 1 deel
N.B. Zie ook Bibliotheek Gemeentearchief, nr. 1725-S
52. 'Nederlandse Protestantenvbond, 1870-1970', A.A. Hoytink; uitgave ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Nederlandse Protestantenvbond. 1 deel
53. 'Godsdienstige vormen in ons gezin', Kr. Strijd, 1945. 1 deel
54. 'Wezen en wording; de Nederlandse Protestantenvbond', Ds. Mr. G.D. Boerlage, 1954. 1 deel
55. 'Telex; Berichten van de Vrijzinnig Protestantse Centrale voor Maatschappelijk Werk', 1^e jaargang nr. 2, mei 1960. 1 katern
56. 'Jona, jeugddagspel 1968', Ina Philippo, met muziekbijlage van vijf liederen, 1968. 1 katern
57. 'Kom in de kring; de verbouwing van de doopsgezinde kerk in Wageningen', overdruk uit de 'Doopsgezinde Bijdragen nieuwe reeks nr. 28 (2002)', blz. 156-172; W. Bergsma c.s. 1 katern